

Kennishetwerk Krimp Noord-Nederland

NIEUWSBRIEF KKNN, NUMMER 13, NOVEMBER 2014, THEMA 'ONDERNEMERSCHAP'

INLEIDING

Krimp en ondernemerschap, gaat dat goed samen? Heike Delfmann van de Rijksuniversiteit Groningen vertelde tijdens het krimpcafé over onderzoek en beleid (12 juni in Assen) dat ondernemers in krimpgebieden zich niet zo laten beïnvloeden door de demografische ontwikkelingen. Mensen die een onderneming starten in een krimpgebied doen dat vaak omdat ze daar gewoon prettig wonen of omdat ze iets wilden bijdragen aan de gemeenschap.

In de digitale enquête over de waardering van het KKNN gaven velen van u aan dat het zinvol zou zijn als het KKNN zich zou verbreden qua doelgroepen en daarbij werd ook nadrukkelijk gewezen naar de ondernemers. Kortom, de hoogste tijd om in onze nieuwsbrief ondernemers in krimpgebieden aan het woord te laten, ondernemers met een geheel eigen kijk.

Veel leesplezier toegewenst!
 Angelique van Wingerden

NIEUWS UIT DE PROVINCIES: GRONINGEN

Kredietunie Eemsregio: voor ondernemers, door ondernemers

-Door Eduard van den Hoff-

Fred Bagnay en Nico van den Helm kunnen het woord krimp niet meer horen. 'Het heeft een veel te negatieve lading. Wij spreken liever van een hervorming,' aldus Bagnay. 'En in plaats van stenen, moet we meer investeren in werkgelegenheid', vult Van den Helm aan. Om de banenmotor aan te jagen, het MKB, steken beide heren al hun energie in de oprichting van de Kredietunie Eemsregio.

'Afnemende bevolkingsaantallen, verdwijnende voorzieningen, aardbevingen en een economische crisis; allemaal factoren die lokale bedrijven bedreigen in hun bestaan', weet Bagnay, die een schildersbedrijf heeft in Delfzijl. 'En je kunt als overheid heel veel geld steken

COLUMN

Rookgordijn

Als ik word aangesproken op mijn ondernemerschap, weet ik daar nooit goed raad mee. Ik reageer vaak lacherig en mompel iets over culturele winst of sociaal kapitaal en probeer het gesprek een andere wending te geven. Maar waarom eigenlijk? Ik ben al 20 jaar zelfstandig ondernemer. Nou ja, op papier. Ik zie mezelf het liefst als iemand die leuke en relevante dingen doet. Geld verdienen? ach, dat is bijzaak.

Sinds kort ben ik in gesprek met een marketingadviseur. Een slimme dertiger die het rookgordijn dat ik opwerp vakkundig wegblaast. Best confronterend, want ontgaan van ruis en rook blijkt Wongema nauwelijks uit de kosten te komen. Met het product en de identiteit van het bedrijf – een werkpension/ ontmoetingsplek aan het eind van de wereld – zit het snor. Er is groei en veel potentie, zegt ook de marketeer. Het is vooral zaak om Wongema als onderneming te gaan zien. Met maatschappelijke winst alleen houdt je een bedrijf niet overeind.

Van de marketeer leer ik dat winst maken ook leuk kan zijn. Het klinkt bizar, maar zo heb ik nooit naar ondernemen willen kijken. Alsof economisch succes en maatschappelijke relevantie elkaar niet verdragen. Wat dat betreft ben ik een kind van de jaren zeventig.

Een mens blijft leren. Gelukkig maar. Is dat de winst van Wongema? Nee. Voorlopig definieer ik winst als groene cijfers onderaan de jaarrekening. Wongema is een bedrijf en Wong is ondernemer.

Erik Wong

Wongema is een meerdaagse werkplek in een voormalig dorpscafé aan het Groningse wad. Daarnaast is Wongema een regionale ontmoetingsplek met een eigen bescheiden programmering. Naast Herbergier is Erik Wong ook grafisch ontwerper. Zie: www.wongema.nl

Erik Wong

KENNISNETWERK KRIMP NOORD-NEDERLAND (KKNN)

ÉÉN LOKET, VAN EN VOOR HET NOORDEN

in het winkelhart van je stad, maar als het ene na het andere bedrijf sluit, is er straks geen winkelend publiek meer.' 'Daarom willen wij juist het bedrijfsleven steunen', zegt Van den Helm die interim manager is. 'Vooral bedrijven die een krediet nodig hebben raken snel in de problemen, omdat banken niet thuis geven. Daarom zetten wij met een aantal ondernemers een coöperatieve kredietinstelling op: de Kredietunie Eemsregio.

Wantrouwen

Nederland telt al een aantal kredietunies, dus hoeft het wiel niet opnieuw uitgevonden te worden. De oprichting is echter wel een kwestie van lange adem: al vier jaar lang proberen beide heren collega-ondernemers enthousiast te maken voor hun idee. Bagnay: 'Ik ga toch niet mijn concurrent ondersteunen, is vaak de gedachte. Maar zo moet je niet denken. Je moet elkaar juist helpen om samen sterker te staan.'

Obligaties

2 'Toen ook Edske Smit zich bij ons bestuur voegde, voldeden we aan alle voorwaarden van een kredietunie, omdat hij een ex-bankier is', vervolgt Van den Helm. 'Met negen leden gingen we naar de notaris voor een akte van oprichting.' Inmiddels ligt het ledenaantal op drieëntwintig. Het lidmaatschap kost € 1.000,-. Daarnaast kunnen leden obligaties van € 500,- kopen die een aantrekkelijk rendement opleveren. In kas zit thans € 80.000. Met de DEAL gemeenten (Delfzijl, Eemsum, Appingedam en Loppersum) lopen nog gesprekken voor participatie. De provincie neemt al wel deel en heeft € 2.500,- in de kas gestort. Een luttel bedrag misschien, maar wel onder toezegging dat als de kredietunie eind 2014 vijftig leden telt, de provincie het kasgeld zal verdubbelen.

Twee miljoen euro

Zelf mikken Bagnay en Van den Helm op meer. Bagnay: 'De DEAL-gemeenten tellen drieduizend ondernemers. Als 10 procent deelneemt aan onze unie en € 3.500 inlegt, hebben we aan het eind van het jaar ruim € 1.000.000 in kas. Als de provincie het dan verdubbelt, hebben we twee miljoen.' Van het kasgeld mag statutair 80 procent worden uitgeleend. Maar bedrijven krijgen niet zomaar een krediet. Van den Helm: 'Eerst moet een coaching-commissie haar vertrouwen uitspreken in de aanvrager. Vervolgens spreekt Edske Smit de uiteindelijke beoordeling uit.' Is die positief, dan krijgt de aanvrager naast krediet ook persoonlijke begeleiding van één van de coaches. 'Het is een ijzersterk concept', besluit Bagnay, 'Vanuit je eigen gemeenschap zet je een kredietinstelling op. Je doet het met je eigen geld, met eigen mensen in je eigen regio.'

Voor meer informatie, zie www.kredietunie-eemsregio.nl.

Fred Bagnay

Nico van den Helm

NIEUWS UIT DE PROVINCIES: FRYSLÂN

De juiste man op de juiste plaats

-Door Manouk Minneboo-

'Het is een eer om deel uit te maken van de geschiedenis van dit gebouw', zegt Johan Timmermans gevoelvol. Drie jaar hebben Timmermans en zijn medewerkers van de Timmermansjoender gewerkt aan melkfabriek De Eendracht in Garijp. Het gebouw is nu gerenoveerd en biedt plaats aan voorzieningen die broodnodig zijn in het

dorp: zorgappartementen, een huisartsenpraktijk, een fysiotherapeut, kinderopvang, peuterspeelzaal en een verpleegkundige.

'Het komt wel goed'

Het was min of meer toevallig dat Timmermans in 2010 aan dit zorgcentrum begon. Het huis waar vroeger de directeur van de melkfabriek woonde, stond te koop. Timmermans besloot om behalve het woonhuis ook het

bijbehorende fabriekspand te kopen en er iets moois van te maken, iets waar het dorp voor langere tijd profijt van zou hebben.

‘In zo’n oud gebouw borrelt nog de energie van vroeger, van toen al die mensen af en aan liepen. Het enige wat je hoeft te doen is die opnieuw aan te steken,’ zegt Timmermans. ‘Ik wist in het begin nog helemaal niet welke functies er in het pand zouden komen. Maar dit pand is gebouwd om veel mensen te ontvangen. Dus ik dacht: het komt wel goed.’

Vraag naar bijzondere woon- en werklocaties

Het moeilijkste onderdeel van de renovatie was om de juiste mensen te overtuigen van de goede afloop. Maar Timmermans heeft goed gezien dat mensen waarde hechten aan bijzondere woon- en werklocaties. Als het af is, zo dacht hij, dan komen de gegadigden vanzelf. En dat was ook zo. De kinderopvang bijvoorbeeld besloot pas in het laatste jaar van de verbouwing dat ze zich wilde vestigen in De Eendracht.

Die vrijheid om laat te beslissen was er doordat Timmermans zelf alle touwtjes in handen heeft gehouden. ‘Ik ben eigenaar, ontwikkelaar en bouwer tegelijk. Daardoor hoeft er veel minder overleg plaats te vinden.’ Volgens Timmermans is dat essentieel voor een succesvolle herbestemming van een pand. En doordat Timmermans als ontwikkelaar ervaring heeft met de gemeente en de bank, waren vergunningen en financiering geen onneembare hindernissen meer.

Nieuwe kansen

Het lijkt dus gewoon een kwestie van de juiste man op de juiste plaats. Maar Timmermans ziet ook kansen voor anderen: ‘Je hebt in elk geval één iemand nodig om de kar te trekken zodat beslissingen niet over zo veel schijven hoeven te gaan. En mensen die steeds ‘ja, maar...’ zeggen kun je gewoon niet gebruiken bij dit soort projecten.’

Timmermans heeft in elk geval de smaak te pakken. ‘Ik krijg zoveel positieve energie van dit project. Je zou dit ook kunnen doen met de oude boerderijen die vaak aan de rand van een dorp staan. Verbouw ze tot vijf of zes bijzondere starterswoningen en je geeft zo’n pand een nieuw leven. En je voorziet in de behoefte aan starterswoningen.’ Volgens Timmermans is dat één van de ingrediënten om minder jongeren weg te laten trekken uit krimpgebieden.

3

NIEUWS UIT DE PROVINCIES: DRENTH

Een ondernemer zonder gevoel is geen ondernemer

-Door Manouk Minneboo-

In de voormalige gasfabriek in Meppel huist B+O (zeg: B en O) Architectuur en Interieur. De succesvolle herbestemming van het oude pand is een knap staaltje ondernemen. Architect Arnoud Olie, de directeur van B+O Groep, is sinds 2008 eigenaar van de Gasfabriek. Hij heeft van de toen afgeleefde fabriek weer een mooie en functionele locatie gemaakt. Tientallen ondernemers hebben er hun plek gevonden en zij maken de Gasfabriek weer een levendige, aantrekkelijke en bijzondere plek in Meppel.

Cadeautje van de crisis

De economische crisis van de afgelopen jaren heeft ervoor gezorgd dat Arnoud Olie, Drentse Ondernemer van het Jaar 2013, ingrijpende keuzes heeft gemaakt. ‘We hebben ons naar binnen gericht in plaats van naar buiten. Je moet eerst thuis de zaken op orde hebben. Tegelijkertijd zijn we niet minder, maar juist meer gaan ondernemen’, vertelt hij.

Het bureau is verhuisd naar de Gasfabriek, heeft zich uitgebreid van één naar vier bedrijven en is nieuwe werkmethodes gaan gebruiken. Daarbij is het bureau bezig met een mentaliteitsomslag van 'werknemer en werkgever' naar 'wij' en van 'klanten' naar '(liefdes) relaties'. Die nieuwe visie noemt Olie een cadeautje van de crisis.

Realistisch en objectief

Als mensen naar het architectenbureau komen met een plan, ontvangt Olie ze altijd met open armen. Maar dat betekent niet automatisch dat hij enthousiast is over het initiatief. "Ik kijk altijd eerst naar 'het waarom'. Waarom wil je dat? Waarom daar? Want sommige ontwikkelingen moet je gewoon laten gebeuren."

Het tegengaan van (de gevolgen van) krimp staat dan ook niet bovenaan op Olies agenda. Hij probeert altijd realistisch en objectief naar een idee te kijken. "Duurzaamheid is belangrijk. Als je nu woningen neer wil zetten op een plek waar er over tien jaar geen behoefte meer aan is, dan moet je je afvragen of dat wel een goed idee is."

Onderbuikgevoel

Olie ziet grote kansen voor ondernemers in krimpgebieden. Maar dan moeten ze wel meer ruimte krijgen om te ondernemen, vindt hij. "Gemeenten en provincies zijn vaak nog niet flexibel genoeg. Ze moeten bijvoorbeeld vaker bestemmingsplannen loslaten. Je kunt niet alles van tevoren vastleggen."

4

De architect zou graag meer ruimte zien voor wat hij noemt 'organische processen'. "Een ondernemer moet kunnen handelen op zijn onderbuikgevoel, op zijn pure intuïtie. Want een ondernemer zonder gevoel is geen ondernemer." Dat betekent bijvoorbeeld dat als

een bedrijf zich wil vestigen buiten het aangewezen bedrijventerrein, dat volgens Olie mogelijk moet zijn. "Ze weten zelf wel wat het beste is", verklaart Olie.

Als het aan Arnoud Olie ligt, is krimp niet per se iets slechts. Als mensen van het platteland naar de grote stad willen trekken, dan doen ze dat. Die trend is niet te stoppen, denkt Olie. Hij voorziet zelfs een toekomst waarin het midden van Nederland het hart van ons land is geworden: één grote stad met satellietsteden in het noorden en het zuiden. Of hij gelijk krijgt, dat zal de tijd uitwijzen.

Arnoud Olie

foto door Gerrit Boer

ONDERZOEK

Planbureau voor de leefomgeving: De veerkracht van regionale arbeidsmarkten

Wat als een groot bedrijf de deuren moet sluiten of fors moet inkrimpen, of een hele sector in zwaar weer verkeert? Wat gebeurt er bij zo'n 'economische schok'? De veerkracht van regionale arbeidsmarkten in Nederland vertoont sterke onderlinge verschillen, zo toonde het Planbureau voor de leefomgeving aan. In de stedelijke gebieden in de Randstad en Noord-Brabant is de veerkracht van de regionale arbeidsmarkt het grootst. Deze arbeidsmarkten bieden meer mogelijkheden voor het opvangen van ontslagen werknemers dan sommige andere. Het is dan ook cruciaal om goed inzicht te hebben in de verschillen in regionale veerkracht voor het vormgeven van beleid hiervoor.

Uit het PBL onderzoek blijkt dat werknemers na ontslag nauwelijks naar een andere regio verhuizen voor een nieuwe baan. Ook blijkt dat werknemers die hun baan verliezen, niet overal in Nederland dezelfde mogelijkheden hebben voor het vinden van een nieuwe baan.

Regionale verschillen in veerkracht

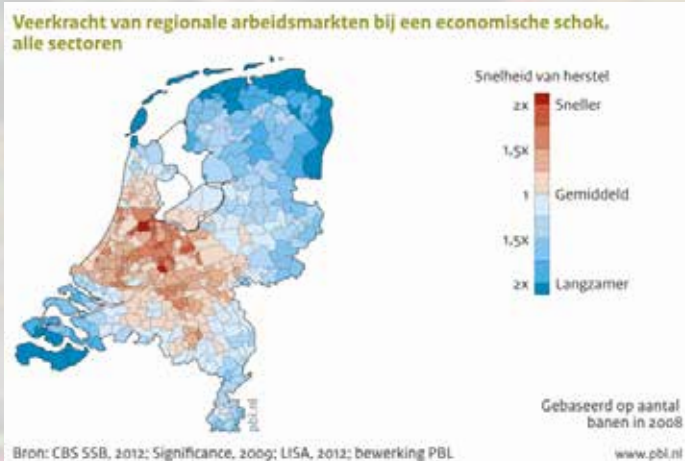
Als de veerkracht van een regionale arbeidsmarkt laag is, zijn daarvoor drie mogelijke redenen:

1. Veel werkgelegenheid in de regio zit in sectoren die kennis en vaardigheden vereisen, die niet of nauwelijks te gebruiken zijn in andere sectoren. Daardoor zijn de mogelijkheden voor intersectorale arbeidsmobiliteit beperkt.

KENNISNETWERK KRIMP NOORD-NEDERLAND (KKNN)

ÉÉN LOKET, VAN EN VOOR HET NOORDEN

2. In de regio zijn weinig of geen banen beschikbaar in bepaalde sectoren.
3. Er zijn in de regio weinig banen in gerelateerde sectoren beschikbaar op pendelafstand, zoals in het noordoosten van Nederland. Dit heeft vooral te maken met de omvang van de totale regionale arbeidsmarkt.

Veerkracht van arbeidsmarkten versterken

De veerkracht van regionale arbeidsmarkten kan op verschillende wijzen versterkt worden. In bijvoorbeeld het topsectorenbeleid is het van belang werkgelegenheid te stimuleren in sectoren die vergelijkbare kennis en vaardigheden vragen. Ontslagen werknemers

kunnen dan in de gerelateerde sectoren aan de slag, waardoor de regionale werkloosheid niet stijgt. Ook het vergemakkelijken van sectoroverstijgende omscholing biedt werknemers meer vervolgmogelijkheden binnen een andere sector. Een derde optie is de bereikbaarheid van banen te vergroten. Hoe meer banen binnen een acceptabele woon-werk reistijd te vinden zijn, hoe groter de kans dat ontslagen werknemers snel een nieuwe baan vinden.

Tot slot is het wegnemen van de institutionele belemmeringen voor grenspendel een aandachtspunt voor de veerkracht van de grensregio's. Over de grens bevinden zich immers stedelijke regio's met veel banen in sectoren die vergelijkbare kennis en vaardigheden vragen als de sectoren in de Nederlandse regio's.

Afstemming van beleid

Het schaalniveau van arbeidsmarkten valt niet samen met een bestaand bestuurlijk schaalniveau: het zit tussen het gemeentelijk en provinciaal schaalniveau in. Het is daarom volgens het PBL cruciaal dat het regionale veerkrachtbeleid plaatsvindt op én tussen alle bestuurlijke schaalniveaus. Ook is het van groot belang een brug te slaan tussen het arbeidsmarktbeleid, het werkgelegenheidsbeleid en het onderwijs.

5

KRIMP AGENDA

10 december 2014

13.30 - 16.30 uur

De Kiekenhof, Molenweg 29

Nieuwhorne

Masterclass Leefbaarheid

Voor bestuurders en beleidsmakers van Friese gemeenten en maatschappelijke organisaties

15 januari 2015

09.00 - 13.00 uur

het Stenden Hotel, Rengerslaan 8

Leeuwarden

Dreamsessie Zorg en Wonen in Fryslân 2030

Voor bestuurders, directeuren en mensen die met strategische vragen bezig zijn

12 februari 2015

11.00 - 17.30 uur

Gemeentehuis Emmen, Vreding 5

Emmen

Krimpcafé Speciaal: Kansen in Krimp

over corporaties en het verduurzamen van de woningvoorraad in krimpgebieden

De volgende nieuwsbrief heeft als thema 'leegstand' in de breedste zin, oftewel leegstand m.b.t. maatschappelijk vastgoed, cultureel erfgoed, de woningmarkt en de kantorenmarkt. Hebt u suggesties voor onderwerpen of wilt u een tekst aanleveren, stuur dan een mail naar: info@kennisnetwerkkrimp.nl. Kopij graag aanleveren voor woensdag 4 februari 2015.